

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע
בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להנצחות
לע"נ וכיו"ב,
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com
או בטל'
0527129867

דברי השירה

ויזכר משה באומי כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (וזכרים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ ידברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת קרח

כוחה של ליצנות

בפרשת קרח מצינו דבר מענין, שתחילה נענשו קרח וכל עדתו, חלק נבלעו באדמה וחלק בשריפת המחנות, וחלק מתו במגיפה, ורק אז נצטוו שכל שבט יביא מטה, ונהיה נס שמטה אהרן פרח.

וצריך להבין, שהרי מיד בתחילתה של המחלוקת, היו יכולים שיביאו כל השבטים מטה, והיה פורח רק מטהו של אהרן, ולא היה מקום למחלוקת של קרח ועדתו.

אכן הביאור בזה, שלפני שבאו כל העונשים על עדת קרח, לא היה השפעה לפריחת מטה אהרן, וכמו שכתב המסילת ישרים 'כי בליצנות אחד ובשחוק קטן יפיל האדם מעליו ריבוי גדול מן ההתעוררות וההתפעלות מה שהלב מתעורר ומתפעל בעצמו...', שהליצנות כוחה רב לרעה, ואפילו שהיו רואים נס גלוי שפרח מטה אהרן, הליצנות היתה מנצחת, ולכן בהכרח היה שתחילה יבאו עונשים וימותו עדת קרח, ואז היה השפעה לנס של פריחת מטה אהרן.

והמגיד הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל היה מתאר, איך שאדם היה נוכח בשיחה מוסרית, והשיחה השפיעה עליו ביותר, והוא קיבל על עצמו קבלות טובות, ובדרך כשיוצא מהשיחה, ניגש אליו איזה חבר וזורק לו מילה של ליצנות, אז כל מה ששמע במשך שעה ארוכה הכל נמחק על ידי המילה האחת של הליצנות.

.....

הזהירות מנגיעה לא טובה

"ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי" (ט"ז - א').

בספר משנת הרא"ש על התורה [שהוציא לאור ידידי הגאון הרב ישעיה כהן שליט"א מחשובי לומדי כולל פוניבז'], הביא מהמדרש וזה לשונו 'וא"ת מה עלה בדעתו של קרח להשתרר על הקהל ולהיות קופץ בראש, יש לומר שהשיג קרח והביט כי היה בן יצהר, ולשון יצהר שמן, פירוש והשמן ראש על כל המשקין ותתן טפה אחת של שמן באחד מכל המשקין לעולם יעלה למעלה השמן, אמר בלבו קרח מזלי ושמי עולה על גביהן ובשביל כך נכנס בתגר ויהבל אחרי ההבל וינידוהו מתבל'.

והיינו שקרח אמר שכיון שהוא בן של יצהר ויצהר זה שמן, יהיה לו את הטבע של השמן, שכמו ששמן תמיד צף על כל המשקין כך הוא יעלה לראש, והנה על ידי מחשבה זו עשה קרח מחלוקת עם משה רבינו, והרי זו מחשבה שאפילו ילד קטן לא היה אומר אותה, אבל כך הוא הטבע של רדיפת הכבוד, שהיא מעוותת את השכל הישר של הבן אדם, ומסנוורת את עיניו לראות את האמת.

.....

איך יצהר קרא בשם 'קרח'

"ויקח קרח" (שם).

הקשה החתם סופר, איך קרא יצהר לבנו בשם קרח, הרי זהו שם של אחד מאלופי עשו בפסוק בפרשת וישלח (ל"ו - ט"ז), וכתוב בגמ' יומא (דף ל"ח ע"ב) דאין לקרוא על שם של רשעים.

ובספר דעת נוטה השיב מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל 'יתכן שהיו גם כן צדיקים בשם זה', והיינו שהיו צדיקים שנקראו בשם קרח, וא"כ על שמם קרא יצהר לבנו קרח, ובמקורות וביאורים שם מאת בנו ידידי הגר"ש שליט"א הביא שהגר"ח ציין לדברי הימים א' (ב' - מ"ג) שמבואר שהיה עוד אחד שנקרא בשם זה, אכן לא ידוע על עוד אנשים שנקראו כך, ע"ש.

ומפורסם שמרן הקהילת יעקב זצ"ל היה מורה לאנשים שמחמת כיבוד אב הוכרחו לקרוא על שם אביהם, שבאופן שהאב אינו יר"ש, יכולים לכוון שהם קורים על שמות של צדיקים הקרויים כשם אביהם.

.....

הטעם שמשא רבנו המתין לבוקר

"בקר וידע ה'" (ט"ז - ה').

כתב רש"י, 'עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו, והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו בהם'.

המהר"ם שיף (בדרושים נחמדים שנדפס בסוף מסכת חולין) מבאר באופן מדוע המתין להם משה רבנו עד הבוקר, שבגמ' סנהדרין (דף ק"י ע"א) כתוב שחשדו את משה על אשת איש, ואיתא בגמ' יומא (דף ע"ה ע"א) 'וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין, זה אומר היא סרחה עלי והיא אומרת הוא סרח עלי, אמר להם משה דינו לבקר משפט, למחר אם נמצא עומרה בבית בעלה בידוע שהיא סרחה עליו נמצא עומרה בבית אביה בידוע שהוא סרח עליה', וא"כ מבואר היטב הטעם שמשא רבינו אמר להם להמתין לבוקר, כדי שהמן יוכיח כי שקר בפיהם.

ובספר כותנות עור כתב עוד ביאור, דבפסוק ט"ו כתוב שמשא רבינו ביקש מהקב"ה "אל תפן אל מנחתם", ומביא שם רש"י מהמדרש שאמר משה רבינו 'ודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון, תניחנו האש ולא תאכלנו', והיינו שמשא רבינו ביקש שחלקם מקרבן התמיד לא יקובל לפניך לרצון, והנה התמיד של שחר של אותו יום כבר נקרב, וע"כ כוונת משה רבינו היתה על קרבן תמיד של בין הערבים, שזמן הקרבתו על המזבח כל הלילה, ולכן המתין משה רבינו את הלילה, שלא תקובל מקרבן התמיד של בין הערבים.

והנה בגמ' ביומא שם כתוב שלצדיקים ירד המן על פתח ביתם, והרשעים שטו העם ולקטו מחוץ למחנה רחוק מביתם, וצריך להבין, א"כ מדוע לא היתה הוכחה שהצדק עם משה רבינו, שהרי ודאי למשה רבינו ירד על פתח ביתו, ולקרח ירד רחוק מביתו.

ומרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל בטעמא דקרא כתב ליישב וז"ל 'דלבעלי המחלוקת וללצים לא יועילו אפילו הוכחות כאלו, והיו להם אלף תירוצים להסביר למה ירד המן בריחוק מביתם, ואדרבה יסיפו לטעון שבגלל שאין פועלים וחולקים מספיק נגד משה ואהרן לכן נענשו בזה,' ע"ש עוד תירוצים בזה.

.....

'אל תפן אל מנחתם'

"אל תפן אל מנחתם" (ט"ז - ט"ו).

כתב רש"י, 'והמדרש אומר יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון, תניחנו האש ולא תאכלנו'.

הקובץ שיעורים בבבא בתרא (אות ת"ד) מביא שיש חילוק גדול בין קרבן של שותפין לקרבן של ציבור, שחפץ של שותפין יש לחפץ כמה בעלים שונים, אך חפץ של ציבור, א"ז נקרא שלכל אחד ואחד יש חלק מסוים בחפץ, אלא הדבר מוגדר שיש לחפץ רק בעלים אחד שזה הציבור, ויש כמה חילוקים בזה, ע"ש.

ומקשה שם, דא"כ איך ביקש משה רבנו שחלקם של קרח ועדתו בקרבנות ציבור האש לא תאכלם, הרי בקרבנות ציבור אין חלק מסוים לכל אחד ואחד, ונשאר בצ"ע.

.....

האם נבלע חפץ של קרח בשותפות עם אחר וכן המזוזות

"ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם..." (ט"ז - ל"ב).

יש לדון בחפץ שהיה שייך לקרח ולעוד אחד מבני ישראל בשותפות, האם חפץ זה ניצל ולא ירד לאדמה משום חלקו של השני.

ועוד יש לדון, מה היה עם המזוזות של קרח, האם גם הם נבלעו באדמה.

.....

דבר שבקדושה צריך עשרה ישראל

בגמ' ברכות (דף כ"א ע"ב) מובא שאין דבר שבקדושה נאמר בפחות מעשרה, ולומדים זאת מעדת המרגלים שהם היו עשרה יעו"ש, ובגמ' סנהדרין (דף ע"ד ע"ב) מבואר שלומדים ג"כ שצריך שיהיו כל העשרה ישראלים ולא עכו"ם ע"ש.

ומאיידך בירושלמי בברכות (פ"ה ה"ג) לומד מהפסוק שכתוב אצל בני יעקב "ויבאו בני ישראל לשבור בר בתוך הבאים" שהם היו עשרה, ויעו"י בתורה תמימה בפרשת אמור (כ"ב - ל"ב) לבאר מ"ט הירושלמי לא ניחא ליה ללמוד מהמרגלים, ע"ש עוד.

והנה באגרות משה (או"ח ח"א תשו' כ"ג ושם ח"ב תשו' י"ט) כתב דלפי המקור של הבבלי שלומדים מעדת המרגלים, א"כ יש ללמוד שאף מומרים מצטרפין לעשרה, שהרי המרגלים היו כופרים בפרהסיא, ומוכח שאף בכה"ג נחשבים כעדה לגבי דבר שבקדושה.

ולכאורה, לפי המקור של הירושלמי שלומדים מבני יעקב, א"כ יהיה רק עשרה ישראלים כשרים.

וכתב מרן החפץ חיים זצוק"ל במשנה ברורה (סימן נ"ה ס"ק מ"ו), דאם עבר עבירה לתאבון מצטרף, אבל להכעיס אפילו בדבר אחד, או שהוא מומר לע"ג או לחלל שבת בפרהסיא דינו כעכו"ם ואינו מצטרף.

'שאל אביך ויגידך זקנך ויאמרו לך'

"קח את המחתה ותן עליה אש" (י"ז - א').

בספר משנת הרא"ש עה"ת מביא כאן מהמדרש תנחומא בפרשת צו, שכתב על הפסוק (ח' - ב') "קח את אהרן" - כלומר בקח אתה עתיד לגדלו, ואימתי, בשעה שהיתה המגיפה בישראל, ואמר ליה קח את המחתה ותן עליה אש, אמר ליה אהרן למשה - הלהורגני אתה בא, שהרי בני שהכניסו האש של הדיוט לפניו מתו, ואני אוציא הקודש לחוץ ואיני מת ואיני נשרף, אמר לו עד שאתה משיח הם מתים, אלא קח מהרה מה שאני אומר לך וכפר עליהם, כיון ששמע אהרן אמר אפילו אני מת על ישראל איני כדאי?! מיד ויקח אהרן כאשר דבר משה - הרי שנתגדל בכך'.

והיינו שבזכות שמסר עצמו בשביל כלל ישראל בשעה שאמר לו משה רבנו 'קח את המחתה', כנגד זה זכה אהרן שנתגדל ע"י שנאמר למשה רבנו 'קח את אהרן'.

והחילוק בין בני אהרן שמתו לאהרן הכהן בעצמו, משום שאצל אהרן הכהן היה ציווי, וכיון שנצטווה אדרבה היה לו חובה ומצוה להקטיר בחוץ.

ומצינו ג"כ לגבי המרגלים, שהמרגלים ששלח משה נענשו וגרמו לחורבן גדול, ומאיידך בזמן יהושע נשלחו המרגלים וקיימו את שליחותם בשלימות (הפסוק מפרשת השבוע), והחילוק הפשוט בזה, שאצל משה רבנו עם ישראל מעצמו רצה אפי' שהקב"ה אמר להם שהארץ טובה, וזה היה נחשב ששלחו את המרגלים שלא בציווי, ומשא"כ בזמן יהושע שנצטוו לשלוח מרגלים לבדוק איך לכבוש את הארץ, היתה שליחותם שלמה.

וענין זה נודע בהרבה מצבים בחיים, שהחובה שמוטלת על האדם היא לשאול דעת תורה, וההבדל בין אם עשה קודם ששאל דעת תורה לאחר ששאל דעת תורה היא עצומה, ויש להיזהר בזה.

.....

חלף עבודתם אצל הכהנים

"ולבני לוי הנה נתתי... חלף עבודתם..." (י"ח - כ"א).

בפסוק משמע שרק לגבי בני לוי אמרינן דהמתנות כהונה הוא בשכרן חלף עבודתם, אך לגבי הכהנים לא נאמר דהוי המתנות כהונה חלף עבודתם, אכן ברש"י בבבא קמא (דף ק"ט ע"ב) ובערכין (דף ל"ד ע"א) כתב דאף לגבי הכהנים נאמר שנוטלים המתנות כהונה בשכרם חלף עבודתם.

ובהעמק דבר לנצי"ב כאן כתב 'חלף עבודתם וגו' - לא כמתנות כהונה שמופרשים מתחלה לגבוה ומשלחן גבוה אתי לכהנים, אלא מתחלה לא בא המעשר רק חלף עבודתם...'

וצ"ע שלא הביא דברי רש"י הנ"ל שמפורש דגם לגבי הכהנים אמרינן דהוי חלף עבודתם.

ובקצות החושן (רמ"ג סק"ד) כתב 'ומתנות כהונה כעין שכירות לכהנים חלף עבודה', והיינו כמש"כ רש"י דאף אצל הכהנים הוי חלף עבודתם, והקצוה"ח לומד דהוי כעין שכירות.

ובהגהות יד אפרים על השו"ע (י"ד ס"א ח') תמה על הקצוה"ח, דא"כ מ"ט אף כהנים פסולים נוטלים מתנות כהונה, הרי הם אינם בכלל העבודה, ע"ש.